

Examenul național de bacalaureat 2025

Proba E. c)

Istorie

Varianta 3

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animator, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar, educator-puericultor; - profil teologic, toate specializările.

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

I. TÉTEL

(30 punct)

Olvassa el figyelmesen az alábbi forrásokat:

A. „Moldva (Moldova) és Havasalföld (Țara Românească) uralkodói haszonélvezői voltak a román térségen áthaladó kereskedelem, akárcsak a hal és só kivitelének a pénzügyi előnyeinek. Ennek következményeképp a XIV–XV. században az uralkodói jövedelmek legjelentősebb része [...] az illetékekből származott [...]. A csökkentett adózás azt eredményezte, hogy az uralkodóknak ez az intézkedése ne legyen túlságosan megterhelő [...].

Az oszmán befolyás jelentős hatással volt a román államok (Țările Române) politikai szerveződésére. A XVI. század második negyedében az erőviszonyok eltolódása az Oszmán Birodalom irányába az uralkodókat hiteltelenné tette az Oszmán Birodalom szemében, ami az uralkodók egyre sűrűbb váltakozását és direkt módon Isztambulból való kinevezésében érződött, előbb Havasalföldön, majd Moldvában is. Ráadásul az uralkodói intézmény súlyának csökkenése az Oszmán Birodalommal szembeni pénzügyi kötelezettségek jelentős megnövekedéséhez vezetett [...]. A megnövekedett adóztatás a szabad parasztok, valamint a katonai és adminisztratív feladatokat ellátó középréteg gyengüléséhez vezetett, ennek eredményeképp aláaknázza a teljes, hagyományos értelemben vett állami működést.”

(B. Murgescu, *Istorie românească-istorie universală 600-1800*)

B. „Havasalföld trónjának elfoglalása érdekében, 1593-ban Mihai [Viteazul] hűséget esküdött a szultánnak és jelentős összegeket fizetett Isztambulban. Trónra jutása után megerősítette belpolitikai hatalmát és törökellenes zendülést készített elő. Vezetésével az ország egy törökellenes szövetséghez csatlakozott, a »Szent Ligához«, amelyet a Habsburgok és a pápa kezdeményezett. [...] A szövetségnek része volt még Spanyolország, Velence, bizonyos itáliai államok, Moldva és Erdély (Transilvania). [...] Az erdélyiek támogatásával és a moldvai uralkodóval való megegyezés szerint Mihai [Viteazul] 1594-ben Bukarestben megindította a törökellenes zendülést. Saját zsoldosaiból (fizetett katonák) álló hadseregével és európai szövetségesei támogatásával Havasalföld uralkodója jelentős győzelmeket aratott a törökök és a tatárok ellen a Dunától északra és délre egyaránt. [...] Rövid időn belül a törökök békét kértek és kénytelenek voltak elismerni Mihai [Viteazul] uralmát. A nyugalom rövid életű volt, mivel Lengyelország és Erdély is az Oszmán Birodalommal való megegyezés felé hajlott a román uralkodó kárára. [...] Országának helyzetének megerősítése érdekében Mihai Viteazul egy egyezményt kötött a Habsburg Birodalommal (1598), amely bizonyos mértékig kiegyenlítette a helyzetet.”

(I. A. Pop, *Prezentul din trecut: istoria pe care nu o înveți la școală: Românii din Antichitate până în zorii Epocii Moderne*)

Válaszoljon a források alapján az alábbi követelményekre:

1. Nevezze meg az **A** forrásban megemlített román központi intézményt! **2 pont**
2. Írjon ki a **B** forrásból egy információt a Szent Ligára vonatkozóan! **2 pont**
3. Nevezzen meg két történelmi térséget, amely az **A**, valamint a **B** forrásban is előfordul! **6 pont**
4. Írja ki a vizsgalapra annak a forrásnak a betűjelét, amely azt támasztja alá, hogy a törökellenes zendülés Bukarestben tört ki! **3 pont**
5. Írjon ki a vizsgalapra az **A** forrásból két olyan információt, amelyek között ok-okozati összefüggés van, és emelje ki mindkét információ szerepét (ok, illetve okozat)! **7 pont**
6. Mutasson be két olyan katonai tevékenységet, amelyben a románok részt vettek a XV–XVI. századokban, másokat, mint amelyekre az **B** forrás utal! **6 pont**
7. Határozzon meg egy hasonlóságot két helyi autonómia között, amelyeket a források a Kárpátoktól délre eső román térségben a XIII. században említettek! **4 pont**

II. TÉTEL

(30 pont)

Olvassa el figyelmesen az alábbi forrást:

„I. Mihály (Mihai I) király [...] szovjet nyomásra 1945. március 6-án kénytelen volt elfogadni egy kommunisták által dominált kormány megalakulását, amelyet dr. Petru Groza vezetett. [...] 1945. decembere után [...], a nyugatiak nyomására a szovjetek elfogadták a román kormány kibővítését, amelynek az volt a szerepe, hogy előkészítse az 1946-os választásokat. 1946 novemberéig, a teljes választási kampány alatt, a kommunisták a megfélemlítés összes eszközét alkalmazták. 1946 végén, a választások eredményeképp, [...] a demokratikus pártok (elsősorban a Nemzeti Parasztpárt) (Partidul Național Țărănesc) hatalmas választási győzelmet arattak. [...] Azonban a kommunisták meghamisították a választások eredményét, és ez a tett kiváltotta a demokratikus pártok tiltakozását. [...]

A bukaresti (București) kormány nagy figyelmet szentelt a küszöbön álló békekonferencia előkészítésének. A Gheorghe Tătărescu vezette román küldöttség 1946. július 29-én érkezett Párizsba, és a tárgyalások alatt elérte Románia (România), mint háborús szövetséges* minőségének elismerését, valamint az 1940. augusztusában kimondott bécsi döntés előírásainak az eltörlését. Ugyanakkor gazdasági és politikai kérdésekről is tárgyaltak. Az 1947. február 10-én aláírt békeszerződés értelmében elismerték Románia jogát a teljes erdélyi területre. Azonban a Szovjetunió javára elveszítette Besszarábiát (Basarabia) és Észak-Bukovinát (Bucovina de Nord), jelentős háborús jóvátétel kellett fizetnie (főleg az oroszoknak), és kötelezték, hogy elfogadja 90 napra a szovjet csapatok jelenlétét területén, azzal az ürüggyel, hogy fenntartja a kommunikációs kapcsolatot a Vörös Hadsereg Nyugat-Európában állomásozó egységeivel. Valójában a szovjet csapatok 1958-ig Románia területén maradtak. [...]

A legfontosabb politikai ellenzéki erők kiiktatása után egyetlen ember maradt a teljes kommunista hatalomátvétel útjában: Mihály király. [...] 1947. december 30-án Petru Groza és Gheorghe Gheorghiu-Dej ultimátum formájában az uralkodó elé terjesztették az azonnali lemondását saját maga és utódai nevében is. Bármiféle támogatás hiányában és a nyomásnak kitéve I. Mihály király lemondott. Ugyanazon az estén Romániát köztársasággá nyilvánították.”

(I. A. Pop, I. Bolovan, *Marea istorie ilustrată a României și a Republicii Moldova*)

* háborús szövetséges – egy állam azon helyzete, amikor szövetségesként részt vesz a háborúban egy közös ellenséggel szemben

Válaszoljon a forrás alapján az alábbi követelményekre:

1. Nevezze meg a forrásban említett román kormány vezetőjét! **2 pont**
2. Pontosítsa a századot, amelyre az adott forrás vonatkozik! **2 pont**
3. Nevezze meg a forrás alapján Románia királyát, valamint annak egy tevékenységét! **6 pont**
4. Nevezze meg a forrás alapján két információt az 1946-os választásokra vonatkozóan! **6 pont**
5. Fejtse ki véleményét az adott forrásból kiindulva az 1947-es békeszerződésre vonatkozóan, és támassza alá a fenti forrásból vett két információval! **10 pont**
6. Érveljen egy megfelelő történelmi tény bemutatásával azon kijelentés mellett, miszerint Romániában 1949–1965 között totalitárius politikai gyakorlatokat alkalmaztak! (Pontot ér a megfelelő történelmi tény bemutatása, valamint az ok-okozatiságot és a következtetést kifejező szavak használata.) **4 pont**

III. TÉTEL

(30 pont)

Írjon egy megközelítőleg két oldalas esszét a román állam megalakulásáról és fejlődéséről a XIX. században, figyelembe véve az alábbi szempontokat:

- nevezzen meg egy politikai tervezetet a modern román államra vonatkozóan, amelyet a román térségben dolgoztak ki 1821–1848 közötti időszakban, és említse meg ennek két jellemzőjét;
- mutasson be egy, a románok által az 1857–1864 között véghezvitt eseményt;
- említse meg az 1866-os Alkotmány két jellemzőjét;
- fejtse ki a véleményét Románia 1877–1890 közötti időszakban véghezvitt külpolitikájáról, és támassza ezt alá egy történelmi érvel.

Figyelem! Pontot ér a megfelelő történelmi nyelvezet használata, az esszé felépítése, az ok-okozati összefüggések kiemelése, a történelmi érv kidolgozása (megfelelő történelmi tény bemutatása, az ok-okozatiságot és a következtetést kifejező szavak használata), a történelmi események megfelelő időrendi/logikai sorrendjének, valamint a terjedelmi követelményeknek a betartása is.